

СТАНОВИЩЕ

от д-р Йонка Стефанова Балтаджиева, доцент в Бургаски свободен университет
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.2. Психология
докторска програма Педагогическа и възрастова психология

Автор: Виктория Антраник Ангелова

Тема: „Времева перспектива и смисъл на живота в юношеска възраст”

Научен ръководител: доц. д-р Ирена Иванова Левкова, ПУ „П. Хилендарски”

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33- 1010 от 15.03.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Времева перспектива и смисъл на живота в юношеска възраст” за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Виктория Антраник Ангелова – докторантка в редовна форма на обучение към катедра «Психология» с научен ръководител доц. д-р Ирена Иванова Левкова от ПУ «П. Хилендарски».

Представеният от Виктория Ангелова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Докторантът е приложил списък с публикации – 7 на брой статии и доклади, които имат отношение към темата на дисертационния труд. Публикациите са направени в периода 2013-2017 година, 6 от тях са самостоятелни и 1 е в съавторство. Всички публикации са в издания на ПУ «П. Хилендарски».

Виктория Ангелова е завършила ОКС «Бакалавър» в областта на педагогиката и е продължила обучението си с магистратура в областта на психологията, сп. Консултативна психология (ПУ «П. Хилендарски», Педагогически факултет). Тя има лична практика в образователна институция. Обучението в ОНС «Доктор» в професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология представлява естествено и логично продължение на нейното кариерно развитие.

2. Актуалност на тематиката

Актуалността на разглеждания от докторантката проблем е безспорна. Тя се открива в очертаващата се тревожна тенденция в личностното развитие в юношеска възраст в

съвременното българско общество - „безвреме и липса на перспектива, отсъствие на смисъл на живот, отчуждение и затвореност”. Дисертационният труд е опит да се вникне на теоретично и научно-приложно ниво в същността на конструктите „временевата перспектива и смисъла на живота в юношеска възраст”. Според автора тези два конструкта се оказват важни за изграждането на един положителен, стабилен и ориентиран Аз-образ на юношите, потребен за хармоничното личностно израстване.

Считам, че избраната за разработване тема е дисертабилна, изключително актуална и социално значима.

3. Познаване на проблема

Докторантката показва много добро познаване на актуалното състояние на научните изследвания (теоретични и приложни), които са свързани с темата на дисертацията. Това проличава от използваната литература. Включени са 215 заглавия, от тях 23 са на кирилица и 192 на латиница. Над 50% са публикувани през последните 15 години. Периодът на издаване е от 1903 година до 2015 година. В литературния обзор са включени само научни публикации, които са цитирани в текста.

4. Методика на изследването

Във втората глава на дисертационния труд са представени последователно постановката на изследването, целта, задачите, хипотезите и инструментариумът за изследване. Ясно е определена идеята на докторантката, поставена в центъра на концептуалния модел и представляваща синтезиран израз на реализирания в първа глава преглед на съществуващите теоретични и експериментални постановки. Формулираната цел е логически свързана с цялостния концептуален модел и е операционализирана чрез шест конкретни задачи, които се решават в и чрез последващото експериментално проучване. Формулираната цел и поставените задачи са определили адекватен избор на научно и научно-приложно изследване, което включва – концептуални основи на изследването, избор на методики, пред-експериментални проучвания и експериментални изследвания. Издигнати са три хипотези.

Изведените тези се доказват чрез проведено изследване с 650 юноши, ученици от 11 и 12 клас, и студенти от първи и втори курс от висши училища. Включени са три инструмента за изследване на разглежданите конструкти - *Въпросник за времева перспектива на Зимбардо (Zimbardo Time Perspective Inventory, Phillip Zimbardo & John Boyd, 1999)*; *Въпросник за смисъл на живота на Майкъл Смегел (The Meaning in Life Questionnaire, Michael F. Steger, Patricia Fraizer, Shigehiro Oishi, Matthew Kaler, 2006)*; *Въпросник за смисъл на живота – юношеска форма на Робърт Хътцел (The Life Purpose Questionnaire-R Adolescent Form, Robert R. Hutzell, Willis C. Finck, 1994)*.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Подробното и аналитично изложение в първа глава и на резултатите от изследването в трета глава доказва, че В. Ангелова притежава уменията да извлича и анализира богата по обем и съдържание информация. Нейните твърдения, изводи и обобщения са надеждно аргументирани и основани само на реално получени количествени стойности. Това им придава тежест и убедителност.

Стилът на изложение е ясен, точен и научен. Проличава доброто владение на понятийния апарат на разработваната научна област. Постигната е основната амбиция на докторантката – да открие, изследва, обобщи и подреди съдържанието и структурата на личностните конструкти „времева перспектива” и „смисъл на живота” в юношеството, както и взаимната връзка между тях. Тази амбиция не е самоцелна, а пряко свързана с потребностите на психосоциалната практика.

Приемам, че **всички изследвания са лично дело на докторанта.**

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

В. Ангелова посочва седем научни публикации по темата на дисертационния труд. Две от публикациите са от 2016 година, три са от 2015 година, по една – от 2017 и 2013 година. Шест са излезли от печат, една е под печат. Публикувани са в сборници от конференции, семинари и докторантски училища, проведени в ПУ „П. Хилендарски”. По съдържание те се отнасят до концептуалния модел, който е развит в дисертационния труд и до резултатите, които са получени от проведените от докторантката изследвания с батерията тестове, апробирана и приложена от нея.

7. Автореферат

Авторефератът, който е в обем от 38 страници, отразява коректно и прецизно съдържанието на дисертационния труд и включва основния графичен материал. Формулираните приноси и публикации по темата съответстват на тези, които са изброени в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Бих препоръчала на докторантката В. Ангелова (в бъдеще време) да разшири обхвата на изследването и да потърси различия в съдържанието на конструктите „времева перспектива” и „смисъл на живота” в юношеска възраст и в младежка възраст.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката** и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски”. Представените

материали и дисертационни резултати **напълно** отговарят на специфичните изисквания на Факултета по педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Виктория Антраник Ангелова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност 05.06.05. Педагогическа и възрастова психология като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Виктория Антраник Ангелова в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология.

27.04. 2017 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Йонка Балтаджиева